

بحث عدد در ماه رمضان

عدد ماه رمضان از مسائلی است که جهال علما در آن، نسبت خلاف ضرورت یا خلاف اجماع به مرحوم محمد کریم خان کرمانی اع داده اند.

لذا لازم است در این شبهای پایانی ماه شعبان به این مسأله بپردازیم، تا برای دوستان شک و حیرت عمومی پیرامون حلول ماه مبارک رمضان را کمرنگ تر کرده و برای مخالفین پاسخی به تهمت ها و نسبت های بی اساس باشد.

اما مراد از عدد در این مطلب این است که، ماه رمضان همیشه سی روز است و هیچگاه کمتر از سی روز نشده و نخواهد شد.

در ادامه مئاخذ فقهاتی این مسأله را از احادیث ائمه علیهم السلام ذکر میکنیم و قائلین به آن را در علمای سابق خواهیم گفت.

اما روایات وارده:

1- شیخ حر عاملی اع روایتی میکند به اسنادش از معاذ بن کثیر که گفت عرض کردم به ابی عبدالله ع که مردم می گویند رسول خدا بیست و نه روز بیش از سی روز روزه گرفت (یعنی ماه بیست و نه بیش در

زمان ایشان اتفاق افتاد از سی روز) فرمودند دروغ بسته اند بر پیغمبر، روزه نگرفت پیغمبر از وقتی که مبعوث شد تا وقتی که از دنیا رفت کمتر از سی روز و کم نشده است ماه رمضان از وقتی که خدا آسمان و زمین را خلقت کرده از سی روز و سی شب.

2- از حذیفه بن منصور روایت شده است که حضرت صادق فرمودند که ماه رمضان سی روز است کم نمی شود هرگز.

3- و از یعقوب بن شعیب روایت کرده است از پدرش که گفت عرض کردم به حضرت صادق ع که مردم می گویند که پیغمبر ص ماه بیست و نه روز بیشتر روزه گرفته است از ماه سی فرمودند دروغ می گویند روزه نگرفت پیغمبر ص مگر تمام، و این است که خدا فرموده و لتكملوا العده پس ماه رمضان سی روز است و شوال بیست و نه و ذی قعدة سی روز است کم نمی شود هرگز به جهت این که خدا می گوید و واعدنا موسی ثلاثین لیله و ذی حجه بیست و نه روز است و ماهها به همین طور است یک ماه سی و یک ماه بیست و نه و شعبان سی نمی شود هرگز.

4- از شیخ کلینی روایت می کند به سندش از محمد بن اسمعیل از بعضی اصحاب از حضرت صادق ع که فرمودند که خدای تبارک و تعالی خلق کرد دنیا را در شش روز پس آن شش روز را از ایام سال کاست و سال سی صد و پنجاه و چهار روز است شعبان تمام نمی شود هرگز و رمضان ناقص نمی شود والله هرگز و فریضه خدا ناقص نمی شود خدای عزوجل می فرماید و لتكملوا العده و شوال بیست و نه روز است و ذی قعدة سی روز است خدا می فرماید و واعدنا موسی ثلاثین لیله و اتممناها بعشر فتم میقات ربه اربعین لیله و ذی حجه بیست و نه روز است و محرم سی روز پس ماهها بعد از این ماهی تمام است ماهی ناقص.

5- از یاسر خادم مروی است که گفت عرض کردم به امام رضا ع آیا می شود که ماه رمضان بیست و نه شود فرمودند که ماه رمضان از سی کمتر نمی شود هرگز و از ابن ابی عمیر مروی است از مردی که خدمت حضرت صادق عرض کرد که این حدیثی که مردم می گویند پیش ما که پیغمبر ناقص بیشتر روزه گرفت از تمام آیا حق است این حدیث؟ فرمودند که خدا یک حرف از این حدیث را خلقت نکرده پیغمبر روزه نگرفت مگر سی روز تمام به جهت آن که خدا می گوید و لتكملوا العده پس چگونه می شود که رسول خدا ناقص روزه بگیرد.

مرحوم کرمانی اع در رساله های مربوطه پنجاه حدیث را از قبیل احادیث فوق ذکر میکنند و آیات مربوطه (مانند: و لتكملوا العده) را شرح میدهند.

اما در بین علمای معروف سابق، شیخ کلینی^۱ شیخ صدوق که در کتاب خصال میفرماید:

(مذهب خواص شیعه و اهل بینش ایشان آن است که ماه رمضان کمتر از سی روز نمی شود و اخبار اهل بیت در این خصوص وارد شده است و همه موافق قرآن است و مخالف با مذهب سنیان است. پس هرکس از شیعیان ضعیف الایمان برود به اخبار رویت که موافق قول سنیان است و از روی تقیه ائمه فرموده اند عمل کند باید از او تقیه کرد چنانکه از سنی تقیه می کنی و باید با او سخن نگویی مگر مثل آنکه با سنی سخن می گویی.)

و برادرش حسین بن علی بن الحسین و ابی محمد هرون بن موسی و سید ابی محمد الحسینی و جعفر بن محمد بن قولویه و ابن ابی عقیل و کراجکی که رساله ای مختص این موضوع نوشته است، و ابن جنید قاضی و شیخ طریحی و شیخ مفید (در لمح البرهان میگویند که اجماع امامیه در این عصر بر همین است) و ابن بابویه (که ذکر میکند که این مذهب خواص شیعه است و اهل بصیرت ایشان).

جملگی این علما معتقدند که ماه رمضان هیچگاه از سی روز کمتر نمیشود. و مرحوم کرمانی اع در رساله ای تمامی اقوال علمای اخیار را در این خصوص جمع آوری کرده اند.

پس مخالفین انصاف داشته باشند، که مسأله ای که احادیث فراوان داشته و آیات قرآن بر آن دلالت می کند و جمعی از علمای کبار به آن استنباط کرده اند، خلاف اجماع و ضرورت نیست.

مرحوم کرمانی اع میفرمایند:

مسأله ای که این همه علمای اعلام نوبی العز و الاحترام قائل به آن شده باشند و کتابها در آن تألیف فرموده باشند و ادعای اجماع کرده باشند چنین مسأله چگونه خلاف ضرورت اسلام می شود آیا همه این علماء خلاف ضرورت اسلام کرده اند آیا همه این علماء کافر بوده اند اگر این مسأله خلاف ضرورت اسلام است پس شیخ صدوق و شیخ مفید و غیر ایشان که ذکر شد همه کافر بوده اند حال ببینید که آنها علمای سلف را کافر خوانده اند یا ما که پیروی ایشان کرده ایم و می کنیم...

و کسانی که این قدر فقاقت و تتبع در اقوال فقهاء ندارند و نفهمیده حرف می زنند چرا از خدا شرم نمی کنند و از پیغمبر حیا نمی کنند و بدون سبب مردم را نسبت به کفر می دهند و قول ایشان را خلاف ضرورت می خوانند.

اما احادیثی که خلاف این مطلب بوده (که ماه رمضان میتواند 29 روز باشد) به جهت تقیه فرموده اند و اعتقاد سنی هاست و ما از جانب اهل بیت علیهم السلام مأموریم که هرگاه دو حدیث مختلف وارد شود هر یک که موافق قول سنی است ترک کنیم و آن که مخالف آن هاست بگیریم و احادیث بسیار هم به این مطلب شهادت می دهد.

برای این مطلب همین مقدار کافی است و محققین میتوانند برای استفاده بیشتر به رساله های عربی مربوطه (مانند رساله کوهبنانیه) که مرحوم کرمانی اع نوشته اند مراجعه کنند.

بالجمله در عمل، با رویت هلال روزه میگیریم و پس از آن اگر تا هلال ماه شوال سی روز شد فبها، و اگر نشد (یعنی 29 روز شد) نقصان ماه دلیل بر آن است که هلال در شب اول ماه بجهتی پنهان مانده و دیده نشده، و آن که دیده شده هلال روز دوم بوده و باید یک روز را قضا گرفت.

البته اگر یوم الشک ماه شعبان (یعنی روزی که احتمال می رود از ماه رمضان باشد ولی در شب قبل آن هلال رؤیت نشده) را به نیت ماه شعبان روزه بگیریم، اگر از ماه شعبان بود برای ماه شعبان حساب شود و اگر ماه رمضان بود از ماه رمضان حساب میشود، و لازم نیست قضایی برای آن روز بگیریم. لازم به ذکر است که نباید یوم الشک را به نیت ماه رمضان روزه گرفت.

پس به این‌طور عدد ماه رمضان تشخیص داده شده و ایام آن حساب می‌شود. البته این استنباط مرحوم کرمانی اع می‌باشد و اگر شخصی به قول سایر فقهاء عمل کند، عمل او را نیز خطا نمی‌دانیم و او را مأجور هم می‌دانیم و تعصبی در کار نیست ان‌شاء الله.

در ادامه چند نکته دیگر نیز لازم به ذکر است:

1- حکم تمام شهرها در هلال یکی است و اگر در جایی دیده شد همان برای تمامی شهرها قابل قبول است.

2- اعتباری به قول منجمین و گرفتن بقول آنها جایز نیست (مانند اعتماد کردن به تقویم‌ها)

3- شیوعی که باعث علم عادی شود یا گذشتن سی روز از ماه شعبان یا شهادت دو نفر عادل که از بیرون شهر می‌آیند (وقتی که در آسمان شهر علتی باشد) نیز قابل قبول است.

4- اتکاء بر قول غیر شیعیان اثنی عشری در باب رؤیت هلال جایز نیست مگر وقت تقیه. (مانند روزی که عربستان و مانند آن برای ماه رمضان تعیین میکنند)

اگر سوال دیگری هست در قسمت دیدگاه‌ها ذکر کنید... التماس دعا